

KERK EN GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Drie ervaringen

Al weer wat jaren geleden kwam er in mijn woonplaats een belangrijke discussie op gang. Vanuit provinciale kassen kwamen gelden beschikbaar voor stadsontwikkeling. De steden van onze provincie werden uitgenodigd plannen in te dienen. Voorwaarde was dat de bevolking zou worden geraadpleegd over wensen en ideeën. Zo kwam mij een gemeentelijke discussienota onder ogen. Mij toegestuurd uit anderen hoofde dan mijn kerklidmaatschap.

Ik bekeek de nota. Ze beschreef in voorlopige contouren hoe de stad er uit zou kunnen zien over tien tot twintig jaar. Hoe zou het er bij zou kunnen staan met het welzijn, de woonwijken, de bedrijven, de cultuur.

Ik speurde naar de gedachten over de kerken. Niets daarvan. De kerken werden wel genoemd, namelijk als belangrijke gemeenschappen in het verleden. De nota leek in de stad van de toekomst geen plaats te zien voor de kerken.

Het bracht mij ertoe de discussie in te gaan met een eigen notitie, aangeboden aan het college van burgemeester en wethouders. Over plaats en betekenis van de kerken in de stad, nu en straks.

De vreselijke rampen in Enschede en Volendam hebben veel gemeentebesturen wakker geschud. De vraag werd overal gesteld: Hoe staat het met onze rampenplannen? Overal heeft dat geleid tot bestudering van die plannen en in de meeste gevallen tot herzieningen.

In het rampenplan van de grote gemeente waar ik woon en waar heel wat kerkelijke gemeenschappen zijn, waren de kerken niet meegenomen in het rampenplan. En dat, terwijl in die gemeente de kerken betekenisvolle gemeenschappen zijn met brede netwerken van vrijwilligers en goed gespreide gebouwen, geschikt voor tijdelijke opvang van getroffenen. Onbegrijpelijk. De Raad van Kerken wees het gemeentebestuur op deze omissie. In de vernieuwing van het rampenplan zal de kerk een rol krijgen. Ook de pastores zullen ingeschakeld worden bij de opvang van slachtoffers.

Eens hoorde en zag ik een gesprek voor de televisie. Het ging over een belangwekkend onderwerp: Wat geven Nederlanders uit voor “goede doelen” en waar gaat dat geld voornamelijk heen?

De ondervraagde deskundige meldde, dat van elke gulden bijna de helft, ruim meer dan 40%, naar kerken en kerkelijke instellingen gaat. “Nog altijd het meest bedachte doel”, zei de man.

De presentatrice zette grote ogen op en keek zeer ongelovig (!), waarbij ze uitriep: “De kerken? Maar die lopen toch leeg?”

Die zin zette zich bij mij vast. Natuurlijk weet ik van krimpende kerken in ons land. Maar die uitspraak “De kerken lopen leeg” deugt niet, is veel te algemeen en doet tekort aan kerken die vol lopen of zich verheugen in een opgewekt kerkelijk leven. Ook daar, waar minder mensen in de kerk komen dan vroeger.

Wat doen we ermee?

De derde ervaring heeft te maken met een landelijk TV- programma en geeft aan wat de algemene tendens is bij veel mensen, die de kerk niet of niet meer kennen en er een eenzijdig beeld van hebben.

Het gaat mij – als voorbeelden – vooral om de twee eerste ervaringen. Die hebben beide te maken met de plaatselijke woongemeente.

Volgend voorjaar gaan we weer naar de stembus. Niet alleen voor de Tweede Kamer, maar ook voor het verkiezen van de gemeenteraad. Hebben wij daar als kerken een boodschap aan? Een boodschap aan de politiek dus?

Menigeen weert direct af: geen politiek in de kerk. Akkoord, daar ga ik voor een groot deel in mee. Toch heeft de kerk een roeping in de richting van de overheid. Die is voortdurend voorwerp van gebed. Toch?

Daarnaast pleit ik voor een kerk, die de politiek wijst op haar taken en mogelijkheden.

Om de vier jaar maken de politieke partijen in dorpen en steden zich op om hun verkiezingsprogramma's vorm te geven. Ik pleit ervoor als kerkelijke gemeenten de partijen te attenderen op beleidspunten, die van belang zijn voor een goed gemeentebestuur.

Zonder te streven naar volledigheid – de situaties zijn verschillend – noem ik een aantal beleidspunten die aangedragen zouden kunnen worden door de kerken. Om die de politiek op het hart te binden!

Van wie gaat die actie uit? Een kerkenraad (of een plaatselijke Raad van Kerken) kan zich bezinnen op een schrijven, te richten aan de diverse politieke partijen. Men kan ook de gemeenteleden opwekken als burgers zich tot hun partijen te wenden.

Wanneer partijen werkelijk democratisch zijn, dan ontwikkelen zij hun verkiezingsprogramma's niet in de hoogte van een ivoren toren. Dan staan ze open voor suggesties van het volk. En de kerken maken deel uit van dat volk, kennen de noden en vragen van mensen, inzonderheid van de zwakken in de samenleving.

Waarop attenderen kerken de politiek?

Wanneer ik schrijf “de politiek”, dan doe ik dat bewust. Ik doel daarmee op de voor gemeentepolitiek verantwoordelijken. In de fase van de ontwikkeling van verkiezingsprogramma’s denk ik bij “de politiek” vooral aan de plaatselijke politieke partijen. Die zijn met hun programma’s om zo te zeggen “aan zet”.

1. Kerk en overheid hebben beide met de inwoners van de gemeente maken, zij het in onderscheiden verantwoordelijkheden. Wat leeft er onder de mensen? Welke signalen ontvangen beide? Kunnen die met elkaar besproken worden? *Een jaarlijks gesprek* tussen de burgemeester, of B&W, en de plaatselijke pastores kan de goede communicatie dienen.
2. In het kader van het veiligheidsbeleid worden *rampenplannen* herzien. Laat men erop toezien dat daarbij maatschappelijke en kerkelijke gemeenschappen en hun medewerkers, ook de pastores, worden ingeschakeld.
3. Overall wordt meer dan voorheen gezocht naar de ontwikkeling van de *wijken en buurten of dorpen* in overeenstemming met hun eigen identiteit. Plannen komen meer en meer tot stand in goede samenspraak met de wijkbewoners. Laat de politiek ervoor zorgen ook de kerkelijke wijkgemeenten bij deze wijkopbouw te betrekken.
4. Kerken attenderen de politiek op de noodzaak naast (dure) woningen voor burgers ruimte te scheppen voor *sociale woningbouw* voor de minder bedeelden.
5. Het gemeentebeleid dient kerken te steunen in hun zorg voor en onderhoud van gezichtsbepalende *monumentale gebouwen*.
6. Steun wordt gevraagd voor kerkelijke c.q. diaconale instellingen op het gebied van *welzijn*, met name ten dienst van de zwakken in de samenleving.
7. De politiek wordt opgeroepen mee te werken aan de bestrijding van *discriminatie* en racisme.
8. De politieke partijen worden uitgenodigd beleid te ontwerpen voor een goede opvang, integratie en vooral participatie (maatschappelijke deelname aan de samenleving) van *vluchtelingen* en daarbij gebruik te maken van kerkelijke activiteiten.
9. De politiek late uitgeprocedeerde *asielzoekers* niet in de kou staan en werke daarin samen met de kerkelijke diaconieën.
10. Laat de politiek, waar dat actueel is, zich tot het uiterste inspannen om samen met de standsorganisaties de problemen van de *agrarische bevolking* het hoofd te bieden.
11. Laat de politiek waken over de handhaving van de *zondagsrust*.

Situationele bepaaldheid

Ik ben me ervan bewust, dat bovenstaande suggesties nogal subjectief kunnen overkomen. De politieke situaties zijn uiteraard verschillend.

Het gaat er mij maar om, dat overwogen wordt hoe de samenleving het best geordend kan worden. Dat is niet de taak van de kerk. Daarvoor is de overheid. Die overheid is gebaat bij burgers en gemeenschappen die haar helpen overheid te zijn. Die oog hebben voor haar zware taak en voor haar bidden en meelevens. Die haar positieve opbouwende kritiek niet onthouden. Die “de politiek”, dat zijn uiteraard de partijen, bekend maken met hun noden, vragen suggesties en eigen mogelijkheden.

Kerk en Samenleving

In een tijd waarin kerkverlating door de secularisatie het beeld van een aantal kerken mede bepaalt, loop je kans dat kerkelijke gemeenschappen in hun schulp kruipen. Letterlijk! Men raakt alle visie en energie kwijt aan de

overlevingsstrategie. Soms wordt met heel veel vindingrijkheid gewerkt aan het behoud van de eigen gemeenschap.

Dat is waarlijk geen verloren kracht. Toch haalt het een streep door een belangrijke kant van het kerk-zijn, namelijk die van de missionaire gerichtheid. De kerk is er niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de maatschappij waar die kerk trouwens zelf deel van uitmaakt. De kerk heeft een boodschap aan de wereld. In het bijzonder aan hen die in de knel zitten. Voor hen komt ze op. Aan hen besteedt ze aandacht, dienst (diakonia) en hulp. Die hulp kan ook bestaan in de oproep tot de overheid om in de beste zin overheid te zijn: een schild voor de zwakken, beschermer van ontheemden, hoedster van de schepping. Daaraan moet die overheid telkens herinnerd worden. En soms moet de kerk een voorbeeldfunctie voor de overheid zijn, zoals ooit het huidige welzijnswerk voor een belangrijk deel in de kerken is begonnen (bijvoorbeeld de gezins- en bejaardenzorg). De relatie tot de plaatselijke politiek is geen hobby voor enkelingen, maar opdracht voor de gemeente. Spreek de politiek aan, formeel en informeel, juist wanneer men zich opmaakt de programma's te ontwerpen voor een komende bestuursperiode.

Arie Romein

Katern in Ouderlingenblad 2001, bijgewerkt 2020